

Príloha č. 1 Manuál pre implementáciu výhier v rámci súťaže „Young4Climate“

platný od 2.1.2023

Young4Climate je projekt realizovaný v rámci programu „Zmierňovanie a prispôsobovanie sa zmene klímy“ (SK-Klíma) spolufinancovaného z Nórskeho finančného mechanizmu 2014 – 2021 a štátneho rozpočtu Slovenskej republiky.

Cieľom projektu je zvýšiť povedomie o adaptácii sa na klimatickú krízu a jej zmierňovaní prostredníctvom série inovatívnych aktivít na zvyšovanie povedomia, zameraných najmä na žiakov a ich rodiny na 62 stredných školách v Košickom kraji.

Partneri projektu:

- Technická univerzita v Košiciach
- Európske zoskupenie územnej spolupráce Via Carpatia s r.o.
- Košický samosprávny kraj
- Smart Innovation Norway AS

Podmienky pre výhru „Exteriérová/Interiérová zelená stena“

Čo je zelená stena? Prínosom vertikálnej exteriérovej zelenej steny je zlepšenie kvality ovzdušia. Exteriérová zelená stena filtruje nečistoty tým, že ich zachytáva na listoch, je priateľská k hmyzu a vtákom, zavádza biodiverzitu, zlepšuje energetickú účinnosť budov, je prirodzená veterná bariéra a chráni stavebnú konštrukciu pred ultrafialovým žiarením.

Prínos interiérovej zelenej steny je v mnohom podobný. Vnútorňa klíma školských budov je často nepriaznivá pre zdravie a psychickú pohodu študentov najmä kvôli vysokým koncentráciám oxidu uhličitého, nevhodnej vlhkosti vzduchu ako aj teploty. Interiérová zelená stena priaznivo ovplyvňuje kvalitu vnútornej mikroklimy v miestnosti. Rastliny umiestnené na zelenej steny prispievajú k zvýšeniu vlhkosti vzduchu a znižovaniu CO₂ v miestnosti. Interiérové zelené steny okrem toho výrazne znižujú prašnosť a zlepšujú akustiku v miestnosti a slúžia aj ako regulátor teploty.

V neposlednom rade, exteriérové aj interiérové zelené steny prispievajú k zvyšovaniu povedomia študentov ohľadne environmentálne uvedomelého prístupu a názorne ukazujú ako je možné bojovať proti klimatickej kríze.

Zákony a iné predpisy:

1. V zmysle ustanovení ods. 2 písm. c) Zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (Stavebný zákon) v znení neskorších predpisov postačí ohlásenie stavebnému úradu pri stavebných úpravách, ktorými sa:
 - podstatne nemení vzhľad stavby,

- nezasahuje do nosných konštrukcií stavby,
 - nemení spôsob užívania stavby,
 - neohrozujú záujmy spoločnosti.
2. Po oznámení zámeru stavebnému úradu, môže tento určiť ďalšie podmienky, resp. súhlasy.
 3. Je potrebné zohľadniť okrem váhy samotných vrstiev vegetačnej strechy aj váhu snehu. Niektoré potrebné údaje sú uvedené aj v STN EN 1991-1-3 Všeobecné zaťaženia. Zaťaženia snehom (2007) a i.
 4. Pri výsadbe zelene je potrebné rešpektovať ochranné pásma inžinierskych stavieb.
 5. Konzultácia so statikom kvôli umiestneniu a realizácii predsadených konštrukcií, ako aj vegetačných stien je potrebná.

Údržba vertikálnej zelenej steny:

Správne navrhnuté a inštalované zelené steny vyžadujú štandardnú údržbu:

- pravidelná zálievka,
- pravidelné hnojenie,
- strihanie, prípadne výmena rastlín,
- priebežné čistenie od odkvitnutých kvetov, suchých a poškodených listov,
- príliš rozrastené druhy priebežne zmladzovať a redukovať,
- pri malom výskyte vošiek alebo iných škodcov je potrebné najprv mechanicky odstrániť/odstrihnúť časť napadnutých rastlín, prípadne škodcov spláchnuť prúdom vody, ak sa vyskytujú vo väčšom množstve, je potrebný postrek,
- ak nie je k dispozícii automatická kvapková závlaha, je potrebné rastliny zavlažovať aspoň dvakrát týždenne.

Veľkosť zelenej steny bude závisieť od nižšie uvedených faktorov:

1. veľkosť plochy,
2. výber rastlín,
3. umiestnenie zelenej steny.

Kde je vhodné umiestniť vertikálnu zelenú stenu?

Celá konštrukcia vertikálnej záhrady môže byť samostatne stojaca alebo upevnená k stene. Na rušnejších uliciach ju možno využiť ako tlmič na hluk prechádzajúcich áut a ľudí.

Podmienky pre výhru „Dažďová záhrada/jazierko“

Čo je dažďová záhrada? Môžu to byť prirodzené alebo umelo vytvorené plytké terénne depresie, do ktorých steká nadbytočná voda z okolitého terénu, striech, parkovísk a iných plôch spevnených vodou nepriepustným povrchom. Vysadzujú sa špeciálne vybrané rastlinstvá, ktoré slúžia ako filter (udržiavanie kvality vody) a zabezpečujú výpar. Veľkým prínosom je práve schopnosť zadržiavať a filtrovať znečisťujúce látky, ktoré by inak prenikli do podzemných vôd, či by boli odvedené kanalizáciou. Takéto napodobnenie prirodzenej schopnosti lesov či lúk absorbovať kontaminanty je o 30 – 40 % efektívnejšie ako pri štandardnom trávniku. Dažďová záhrada taktiež umožňuje spomalenie odtoku vody z prostredia, čím dochádza k väčšej možnosti jej vsiaknutia do pôdy a následného výparu.

Dažďová záhrada dokáže po estetickej stránke úplne nahradiť klasickú kvetinovú predzáhradku. V dažďovej záhrade je podľa záujmu možné umiestniť jazierko.

Zákony a iné predpisy:

1. Ohlásenie stavebnému úradu podľa § 55 Zákona č. 50/1976 Zb. z. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov.
2. Rozhodnutie o využívaní územia podľa § 39 Zákona č. 50/1976 Zb. z. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov.
3. Ohlásenie na príslušný mestský alebo obecný úrad v prípade, že nedôjde k výraznej zmene vzhľadu prostredia alebo odtokových pomerov.
4. Vyjadrenie orgánu štátnej vodnej správy podľa § 28 Zákona č. 364/2004 Z.z. o vodách (ďalej ako Vodný zákon) v znení neskorších predpisov, ktorým sa určí, aké povolenie je v zmysle vodného zákona potrebné vydať, resp. určí iné záväzné podmienky.
5. Povolenie na osobitné užívanie vôd podľa § 21 vodného zákona, ak tak určil orgán štátnej vodnej správy vo vyjadrení.

Odporúčané odstupy:

- 5 m od obytných budov (ak je istota výbornej vodotesnej izolácie školy, môže byť aj menšia vzdialenosť)
- 1,5 m od plynovodov a vodovodov
- 0,8 m od elektrického vedenia
- 0,5 m od telekomunikačného vedenia
- 1 m odstup od hladiny spodnej vody (spodná plocha = dno vsakovacích systémov)
- záhradu neodporúčame umiestňovať v priestore existujúcej kanalizácie, respektíve priekopy.

Údržba dažďových záhrad:

Správne navrhnuté a inštalované dažďové záhrady vyžadujú štandardnú údržbu:

- keď sa vegetácia dobre prijme, je potrebné ju plieť a ošetrovať,
- keď je erózia evidentná, mulč je potrebné opätovne dopĺňať (raz za 2-3 roky môže celá plocha vyžadovať výmenu mulču),
- najmenej dvakrát ročne je u dažďových záhrad potrebné vykonať prehliadku usádzania sedimentov, erózie, rastu vegetácie a pod.,
- počas dlhých období sucha sa dažďové záhrady zavlažujú,
- u dažďových záhrad sa nevykonáva pravidelné kosenie,
- u stromov a kríkov by sa mala vykonávať dvakrát ročne prehliadka ich zdravotného stavu.

Najvhodnejšie pre dažďovú záhradu je slnečné miesto dizajnovane integrované do celej záhrady, podľa možnosti nie pod veľkými stromami, ani v lokalite veľkých koreňových štruktúr.

Veľkosť dažďovej záhrady bude závisieť od nižšie uvedených faktorov:

1. Hĺbka záhrady

Hĺbka a sklony svahov dažďovej záhrady

Ideálna hĺbka dažďovej záhrady je medzi 15 – 30 cm. Vo všeobecnosti platí, že sklony svahov dažďovej záhrady viac ako 12% nie sú vhodné. Inštaláciu dažďovej záhrady odporúčame v najnižších priestoroch rovinatej časti pozemku.

2. Objem odtoku dažďovej vody zo strechy a spevnených plôch

Privádzanie vody do dažďovej záhrady

Môžete odpojiť dažďové odkvapové rúry od dažďovej kanalizácie a presmerovať vodu do dažďovej záhrady povrchom vyspádanou priekopou. Alternatívne môžete osadiť podzemnú PVC rúru pod povrchom s privedením dažďovej vody zo strechy do dažďovej záhrady.

3. Druh pôdy

Základné pôdne testy

Existujú testy, ktoré možno vykonať na zistenie typu pôdy, ktorú máte v záhrade. Pôdy môžu byť piesčité, prachovité, ílovité. Najjednoduchšie je urobiť pôdny test, ak máte pochybnosti, je vhodné obrátiť sa na profesionála. Odporúčame vybudovať dažďovú záhradu na piesočnatej alebo prachovitej pôde.

Kde je vhodné umiestniť dažďovú záhradu?

Právny subjekt musí disponovať vlastníckym právom k pozemku na ktorom má byť vytvorená dažďová záhrada, alebo mať pozemok v dlhodobom prenájme. Pozemok musí spĺňať podmienky uvedené v tomto Manuáli.

Podmienky pre výhru „Elektrický kompostér a koše na triedený zber odpadu“

A) Elektrický kompostér

Čo je elektrický kompostér? Elektrický kompostér je zariadením na spracovanie kuchynského a reštauračného odpadu. Zariadenie je určené na spracovanie kuchynského biologického odpadu priamo v mieste jeho vzniku, v gastro prevádzke, alebo aj v domácnosti.

Aké sú požiadavky na priestory, kde bude umiestnený kompostér?

- Vodné pary z kompostéra odporúčame odvádzať do kanalizácie. V prípade, že kanalizácia nie je k dispozícii, je možné ich odvádzať mimo budovu. Stačí vyvieť kondenzačnú hadicu otvorom cez obvodovú stenu. V tom prípade je potrebné, aby v miestnosti bola aspoň jedna obvodová stena.
- Podmienkou pre správnu činnosť kompostéra je funkčná a priechodná kanalizácia. V prípade, že nie je plne priechodná, alebo je zle odvetraná, môže sa v blízkosti kompostéra zhromažďovať zápach. Súčasne sa predĺži proces spracovania odpadov.
- V blízkosti miesta, kde bude umiestnený kompostér je potrebné nainštalovať elektrickú zásuvku 220 V podľa platných noriem na elektrické rozvody. Na zásuvky odporúčame použiť 12 A a 16 A istenie. Kompostér nie je možné pripájať k elektrickej sieti pomocou predĺžovacích káblov! Zásuvku je potrebné umiestniť vo výške 120 až 140 cm od podlahy, čo najbližšie k miestu, kde bude kompostér umiestnený.
- Miestnosť by mala mať pevnú podlahu a v ideálnom prípade aj okno, alebo iné vetranie.
- Teplota v miestnosti by nemala klesnúť pod 10°C. Núdzovo do 0°C. Tu však platí, že s klesajúcou teplotou stúpa spotreba energie a predlžuje sa doba spracovania odpadov.

Ako upraviť kanalizáciu

Upozornenia:

- Kompostér sa pripája priamo do kanalizácie pomocou ohybnej kondenzačnej hadice. Je vyrobená z plastového vlnovca. Pripojenie cez sifón, alebo protizápachovú klapku má za následok nefunkčnosť kompostéra!
- Hadica musí byť správne vyspádovaná od kompostéra smerom ku kanalizačnej prípojke. Nesmie vytvoriť záporný priehyb, aby sa v nej nevytvorila vodná bublina. Maximálna dĺžka kondenzačnej, vlnovcovej hadice bez podpory by nemala presiahnuť 50 cm.

Kde je vhodné umiestniť kompostér?

Kompostéry na spracovanie kuchynského odpadu odporúčame umiestňovať do priestorov v blízkosti kuchyne.

Najvhodnejšie miestnosti sú škrabky, výlevky, sklady čistiacich prostriedkov, miestnosť na skladovanie kuchynského odpadu. Taktiež sklady zemiakov a koreňovej zeleniny.

B) Koše na triedený zber odpadu

Čo sú „koše na triedený odpad“? Odpadkové koše umožňujú prehľadné a efektívne triedenie odpadu podľa jednotlivých triedených druhov odpadu. Koše sú farebne odlišené alebo majú nálepky, ktoré triedenie odpadu mimoriadne uľahčia.

Kde je vhodné umiestniť koše na triedený odpad?

Kompletné koše na triedenie odpadu je vhodné umiestniť do jedální, skladov, vstupných priestorov a recepcie. Recyklovanie papiera je možné podporiť aj umiestnením košov na papier ku každej pracovnej stanici a vedľa tlačiarne.